

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ОСНОВИ ПАРТІЙНОГО БУДІВНИЦТВА»

(для аспірантів)

Київ – 2018

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології В. Г. Пугач

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 8 від 22 березня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук МАУП (протокол № 8 від 29 березня 2018 р.)

Пугач В. Г.

Навчальна програма дисципліни «Основи партійного будівництва» (для аспірантів). – К. : МАУП, 2018. – 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Основи партійного будівництва», теми контрольних робіт і вказівки до їх виконання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Невід'ємною складовою демократичної політичної системи є політичні партії, які відіграють важливу роль зв'язуючої ланки між суспільством та державою. Розвинена багатопартійна система – необхідна умова політичного плюралізму і справжньої демократії. Відтак, суттєво зростає теоретико-методологічний та практичний інтерес до проблеми партієтворення в умовах формування демократичної –конкурентної та плюралістичної – партійної системи в сучасній Україні, де політичні партії перетворюються на структурний елемент механізму організації та реалізації державної влади.

Тож, основна мета курсу «Основи партійного будівництва», відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та положень «Програми забезпечення якості освіти у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом», полягає у формуванні в аспірантів теоретичного базису з проблем партійного будівництва. У зв'язку з цим наголос робиться на політичній партії як суб'єкті публічної політики, розгляді партійного будівництва як процесу, поглибленому вивченні ефективних технологій партійного будівництва.

Завдання курсу наступні:

- сформувані поглиблені знання з теорії політичних партій з особливим наголосом на новітні наукові доробки щодо розуміння ролі політичної партії в сучасному суспільстві, характеру їх функціонування та розвитку;
- ознайомити з технологією партійного будівництва, основними складовими процесу будівництва політичної партії;
- систематизувати знання про найбільш типові помилки в процесі партійного будівництва;
- вироблення стійких вмій та навичок самостійного аналізу і оцінки важливих сегментів процесу партієтворення.

Для досягнення поставлених цілей та виконання завдань необхідно **знати:**

- чинники, які впливають на виникнення політичних партій та способи їх утворення;
- організаційні типи політичних партій;
- сучасні тенденції у розвитку політичних партій та у структуруванні партійного спектру;
- алгоритм партійного будівництва;
- складові партійного брендінгу;
- фактори, які впливають на ефективність діяльності політичної партії;
- моделі політичних партій сучасної України.

ВМІТИ:

- екстраполювати теоретико-методологічні знання у практику партійного будівництва;
- діагностувати найбільш складні задачі процесу партійного будівництва;
- виявляти основні критерії, за якими оцінюється якість політичної партії, її дієздатність та обирати ефективні методи забезпечення функціональності політичної партії;
- визначати соціальну базу та електоральну базу політичної партії;
- типологізувати внутрішньопартійні конфлікти, прогнозувати можливі варіанти їх розвитку та розробляти обґрунтовані рекомендації щодо їх розв'язання;
- комплексно аналізувати та оцінювати процес партійного будівництва в сучасній Україні.

Вивчення дисципліни «Основи партійного будівництва» передбачає самостійну роботу аспіранта, в ході якої він не лише оволодіває навчальним матеріалом, але й набуває додаткових знань з даного курсу, підвищує рівень своїх фахових та дослідницьких вмінь й навичок. Самостійна робота аспіранта сфокусована на пошук та опрацювання нової літератури з конкретної теми, написання есе, контрольних робіт, а також виконання певних завдань прикладного характеру.

В результаті вивчення дисципліни «Основи партійного будівництва» аспірант набуває комплекс сучасних знань про алгоритм партійного будівництва, особливості функціонування та управління політичною партією; поглиблює свої знання про основні закономірності й тенденції розвитку політичного життя суспільства, а також місце та роль політичних партій в сучасному політичному процесі.

Змістовні модулі дисципліни «Основи партійного будівництва»:

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни «Основи партійного будівництва».

Модуль 2. Партійне будівництво як процес.

Модуль 3. Управління діяльністю політичної партії.

Міжпредметні зв'язки. Предмет вивчення дисципліни «Основи партійного будівництва» щільно пов'язаний з проблематикою інших дисциплін, знання яких необхідне аспіранту для вивчення курсу. Зокрема, простежується зв'язок з низкою бакалаврських та магістерських курсів, зокрема, «Партологія», «Політичні ідеології», «Політичні зв'язки з громадськістю», «Іміджологія», «Політичні комунікації», «Вибори та виборчі системи», «Мас-медіа та політика», «Політичний аналіз».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПАРТІЙНОГО БУДІВНИЦТВА»

Назва змістовного модуля і теми	
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни «Основи партійного будівництва»	
1.	Основи партійного будівництва як навчальна дисципліна та політична практика
2.	Теорія політичних партій в системі соціально-політичного знання
3.	Політична партія – інститут суспільства
4.	Криза партій та партійної демократії
Змістовний модуль 2. Партійне будівництво як процес	
5.	Складові процесу партійного будівництва. Партійна ідеологія
6.	Соціальна база політичної партії
7.	Складові процесу партійного будівництва. Мережа партійних функціонерів. Активісти та прибічники партії
8.	Складові процесу партійного будівництва. Організаційна структура політичної партії
9.	Складові процесу партійного будівництва. Партійний фандрейзинг
Змістовний модуль 3 Управління діяльністю політичної партії	
10.	Архітектура управління сучасною політичною партією
11.	Імідж політичної партії
12.	Основні напрямки діяльності політичної партії
<i>Разом годин: 120</i>	

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПАРТІЙНОГО БУДІВНИЦТВА»

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни «Основи партійного будівництва»

Тема 1 Основи партійного будівництва як навчальна дисципліна та політична практика

Зміст курсу «Основи партійного будівництва» і його структура. Об'єкт та предмет курсу. Специфіка курсу та його взаємозв'язок з іншими соціально-політичними науками. Теоретико-методологічний інструментарій курсу. Основні методи курсу (діалектичний, історіологічний, порівняльний, системний тощо). Основні категорії курсу (партія, партійні системи, вибори, партійні інститути тощо). Партійне будівництво як невід'ємна складова політичного процесу.

Партійне будівництво як напрямок політичного менеджменту. Основні принципи та функції партійного менеджменту.

Література: [3, 12, 19, 23]

Тема 2. Теорія політичних партій в системі соціально-політичного знання

Об'єкт та предмет теорії політичних партій. «Класична» теорія політичних партій. Партійна проблематика в працях Т.Гоббса, Дж.Локка, Ж.-Ж.Руссо, ідеологів американської незалежності (Т.Джефферсона, Дж.Медисона), А.де Токвіля. Дж. Ст. Мілль про закономірності розвитку партій. Ідейно-теоретичні передумови «класичної» теорії політичних партій (Г.Еллінек, Г.Кельзен, Г.Трипель, Г.С-Д. Болінброк). Зміст «класичної» теорії політичних партій. Теоретико-методологічні засади вивчення політичних партій у працях М.Вебера, Р.Міхельса, М.Острогорського.

Сучасна теорія політичних партій. Поняття «партія» в тлумаченні М.Дюверже, Дж.Сарторі, Дж. Ла Паломбера, Ж.-Л. Кремона, К. фон Бейме. Проект К.Джанди.

Література: [3, 11, 12, 15, 16, 20, 27, 29, 38, 42]

Тема 3. Політична партія – інститут суспільства

Конституючі ознаки та атрибути політичних партій. Мета та функції політичної партії. Типологія політичних партій: різноманітність критеріїв. Кадрові

та масові партії у класифікації М.Дюверже. Організаційна структура партій: чотири основних різновиди за М.Дюверже. Типологія політичних партій Є.Вятра. «Партія виборців» Ж. Шарло. Поняття «стратархії» С.Ельдерсвельда.

Сучасні політичні партії. Новітні тенденції у розвитку організації та діяльності партій в умовах постіндустріального суспільства. Новітні типології політичних партій. Класифікація політичних партій А. Панеб'яно. Теорія «картельних партій» Р.Катца та П.Мейра. Типологія політичних партій С.Уолінетса. Типологія політичних партій на підставі відношення до влади О. Кіркхаймера та Г.Оберреутера. Класифікація політичних партій П.Ігнаці. Специфіка популістських партій.

Література:[8, 11, 14, 19, 33, 34, 42, 43]

Тема 4. Криза партій та партійної демократії

Причини кризи партійної демократії. Критика репрезентативної демократії. Ліберальна демократія як олігархія професіоналів. Основні напрямки критики партій за К.фон Бейме. Причини кризи політичних партій (П.Ігнаці, П.Мер, Р.Інглхарт). Симптоми кризи партій та партійної демократії. Модифікація традиційних партій як відповідь на кризу.

Література: [9, 14, 15, 19, 21, 34]

Змістовний модуль 2. Партійне будівництво як процес

Тема 5.Складові процесу партійного будівництва. Партійна ідеологія.

Концепт ідеології: досвід політико-філософського осмислення. Основні концептуальні підходи до визначення поняття та суті ідеології. Структуруючі складові ідеології. Проектування суспільно-політичного життя: зміст основних ідей традиційних політичних ідеологій. Ідеологічний вимір політичного екстремізму. Сучасна ідеологічна картина політики. Криза традиційних ідеологій як характерна риса сучасної політики. Специфіка «молекулярних» ідеологій. Характерні риси «нових» ідеологій. Різноманітність «нових» ідеологій. Політичні ідеології як чинник подолання політичної індіферентності сучасного суспільства.

Партійна ідеологія як системоутворюючий фактор. Проблема співвідношення партійної ідеології та домінуючих стереотипів масової свідомості. Основні елементи партійної ідеології. Взаємозв'язок партійної ідеології та програмних документів політичної партії. Світоглядна частина партійної програми: основні вимоги. Правила анонсування ідеології політичної партії.

Партійний «стартап». Залежність партійних стартапів від чинного виборчого та партійного законодавства Основні принципи реєстрації політичних партій. Проведення установчих заходів: створення організаційного комітету, розробка уставу та програми партії, реєстрація партії. Зміст та обсяг політичної платформи партії.

Політичний брендінг: створення партійної символіки. Основні компоненти єдиного партійного стилю (емблема, кольорова гама партійної символіки, стиль написання назви та слоганів політичної партії, прапори, партійні квитки та інші атрибути політичної партії).

Література: [1, 2, 3, 12, 14, 17, 21]

Тема 6. Соціальна база політичної партії

Поняття «соціальна база політичної партії». Соціальна база партії та проблема її інституціоналізації. Визначення основних сегментів соціальної бази політичної партії. Основні рівні структури соціальної бази політичної партії. Цільові функції рівнів соціальної бази політичної партії.

Електоральна база і соціальна база політичної партії: спільне та відмінне. «Перманентний електорат» та «індиферентний електорат» політичної партії.

Література: [1, 4, 12]

Тема 7. Складові процесу партійного будівництва. Мережа партійних функціонерів. Активісти та прибічники партії.

Технології управління партійними функціонерами. Основні підходи до створення системи партійних функціонерів. Сутність та недоліки базового підходу. Переваги та недоліки мережевого підходу. Специфіка інтегрованого підходу.

Технології роботи з партійними активістами. Основні етапи роботи з активістами партії. Прибічники партії: активні та пасивні. Технології роботи з прибічниками політичної партії. Основні форми роботи з прибічниками партії. Система мотивації для членів та прибічників політичної партії.

Література: [1, 2, 3; 4, 7]

Тема 8. Складові процесу партійного будівництва. Організаційна структура політичної партії

Статут – засадничий документ, що визначає організаційну структуру політичної партії. З'їзд партії як вищий керівний орган. Вимоги щодо формування складу політичного органу партії. Функціональна структура виконавчого органу партії.

Розподіл повноважень та сфер відповідальності у політичній партії. Голова партії та його функціональні обов'язки. Заступник голови партії: коло повноважень. Функціональні обов'язки секретаря політичної партії. Повноваження та сфера відповідальності партійного скарбника.

Алгоритм створення партійного осередку. Формування ініціативної групи зі створення осередку партії. Структура осередку політичної партії. Типові помилки при створенні партійного осередку. Система критеріїв ефективності роботи партійних осередків. Основні напрямки роботи партійного осередку.

Внутрішньопартійні відносини. Поняття «внутрішньопартійна демократія». Засади внутрішньопартійної демократії. Моделі внутрішньопартійної демократії (О.Нідермайер). Фактори, що підривають внутрішньопартійну демократію. Система внутрішньопартійної комунікації. «Інформативна провідність» політичної партії.

Сателітні непартійні структури. Експертиза рішень органів влади за допомогою сателітних непартійних організацій. Статусна різноманітність сателітних непартійних структур як чинник ефективності діяльності політичної партії.

Література: [1, 2, 4, 5, 25, 26, 30]

Тема 9. Складові процесу партійного будівництва. Партійний фандрейзинг

Основні ресурси для створення політичної партії. Традиційні джерела фінансування політичної партії. Проблема ресурсного забезпечення партії: умови її вирішення. Приватне та державне фінансування політичних партій. Членські внески та пожертвування як джерело фінансування політичної партії. Фінансування «під кандидата» як метод ресурсного забезпечення. Розподіл фінансових ресурсів партії. Проблема фінансування партійним центром регіональних осередків партії. Схема оптимального розподілу грошових коштів політичної партії. Механізм контролю за фінансуванням політичних партій.

Кампанія зі збору коштів на потреби політичної партії. Розробка плану та бюджету кампанії зі збору коштів. Розробка стратегії: схема проведення кампанії. Вибір методів проведення кампанії. Особисті звернення як спосіб проведення

кампанії зі збору коштів. Правила взаємодії з потенційними спонсорами. Організація заходу як джерело надходження коштів. Правила організації та проведення заходів зі збору коштів.

Література: [1, 4, 6, 29, 35]

Тема 10. Архітектура управління сучасною політичною партією

Рівні управління сучасною політичною партією. Рівень стратегічного управління. Суб'єкти стратегічного управління. Дослідження внутрішньої та зовнішньої ситуації. Сегментація суспільства. Вироблення політичного продукту. Рівень організаційного управління. Суб'єкти організаційного управління. Розробка посадових інструкцій, регламентів, дорожніх карт, проектів, що забезпечують створення та ефективну реалізацію політичних продуктів політичної партії. Рівень оперативного управління та його суб'єкти. Системи забезпечення. Процес підготовки та ухвалення рішень у політичній партії.

Література: [1, 2, 4, 7, 23]

Тема 11. Імідж політичної партії: особливості формування та просування

Сутність та природа політичного іміджу. Політична партія як суб'єкт політичного іміджу. Іміджеві характеристики політичних партій. «Стихийний» та «організований» механізми формування іміджу політичної партії. Функціональне навантаження іміджу політичної партії. Основні фактори побудови позитивного образу політичної партії. Структурні моделі іміджу політичної партії. Десятикомпонентна модель іміджу політичної партії. Вимоги щодо конструювання іміджу політичної партії. Стратегії конструювання іміджу політичної партії. Способи посилення іміджевих характеристик політичної партії. Основні складові стратегічної концепції іміджу політичної партії. Технології створення іміджу політичної партії. Дослідження як важливий етап формування іміджу політичної організації. Складові плану іміджевої кампанії. Створення групи іміджмейкерів. Основні прийоми з нейтралізації політичних опонентів. Засоби формування іміджу політичної партії. Критерії ефективності партійного іміджу. Роль ЗМІ в процесі формування іміджу політичної партії.

Література:[10, 13, 19, 31]

Тема 12. Основні напрямки діяльності політичної партії

Інформаційно-аналітичний напрямок. Основні завдання інформаційно-аналітичної діяльності. Моніторинг інформації як підгрунтя аналітичної діяльності партійної організації. Закриті та відкриті джерела інформації. Критерії перевірки інформації. Створення бази даних та електорального паспорту відповідної території. Продукти інформаційно-аналітичних відділів політичної партії.

Агітаційний напрямок. Основні завдання агітаційної роботи. Алгоритм агітаційної партійної роботи. Форми польової агітаційної роботи. Способи протидії контрагітації. Ініціювання, проведення та участь у різних формах місцевої демократії як вид партійної агітації. Правила проведення масових акцій. Протестні та непротестні масові акції. Петиційні кампанії.

Електоральна діяльність. Сутність електоральної діяльності політичної партії. Форми електоральної діяльності. Різновиди взаємодії політичних партій з виборцями. Основні принципи розробки та правила поширення пропагандистських матеріалів. Види рекламно-пропагандистських матеріалів.

Література: [1, 2,3, 4, 5, 8]

ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота є важливою складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи аспірантів. Метою контрольної роботи є поглиблення та систематизація здобутих в ході вивчення курсу набутих знань, формування вмінь та навичок самостійного опрацювання навчальної й спеціалізованої літератури.

Контрольна робота повинна відповідати наступним вимогам: обсяг – не менше 15 – ти сторінок тексту (комп'ютерний набір – 14 кегель, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman). Усі сторінки пронумеровані, окрім титульної. Структура контрольної роботи повинна мати наступні складові: 1) зміст (зазначені теми та сторінки); 2) вступ (викладені актуальність теми, предмет та методи дослідження, мета і завдання); 3) основні розділи; 4) висновки (виклад власної думки щодо вирішення зазначеної проблеми в роботі); 5) список використаної літератури (не менше 10 джерел).

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості діяльності політичних партій в умовах постіндустріального суспільства.
2. Криза традиційних політичних ідеологій.

3. Медіа-партії: специфіка організації та діяльності.
4. Роль ЗМІ в процесі формування іміджу політичної партії.
5. Правові засади створення та діяльності політичних партій в Україні.
6. Характерні риси партійної еліти України.
7. Моделі українських політичних партій.
8. Проект К. Джанди.
9. Партійне будівництво в сучасній Україні.
10. Політичні партії та їх роль в інституціоналізації влади.
11. Основні етапи сучасного партіогенезу.
12. Типологія партій М. Вебера.
13. Політичні партії та держава: особливості взаємодії.
14. Етатизація політичних партій.
15. Державне фінансування політичних партій: переваги та недоліки.
16. Історична еволюція політичних партій.
17. Сучасні тенденції розвитку політичних партій.
18. Політична реклама як регулятор електоральної поведінки.
19. Політичні партії як механізм політичної репрезентації.
20. Теоретико-методологічні підходи аналізу політичних партій та партійних систем.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні принципи та функції партійного менеджменту.
2. Партійне будівництво як невід'ємна складова політичного процесу.
3. Зміст «класичної» та сучасної теорій політичних партій.
4. Конституючі ознаки та атрибути політичних партій.
5. Типології політичних партій.
6. «Партія виборців» Ж. Шарло.
7. Новітні типології політичних партій.
8. Структуруючі складові ідеології.
9. Партійна ідеологія як системоутворюючий фактор.
10. Світоглядна частина партійної програми: основні вимоги.
11. Партійний «стартап».
12. Політичний брендінг: створення партійної символіки.
13. Основні компоненти єдиного партійного стилю.
14. Поняття «соціальна база політичної партії» та «електоральна база політичної партії».
15. Основні рівні структури соціальної бази політичної партії.
16. «Перманентний електорат» та «індиферентний електорат» політичної партії.
17. Основні підходи до створення системи партійних функціонерів.
18. Основні етапи роботи з активістами партії.
19. Основні форми роботи з прибічниками партії.
20. Організаційна структура політичної партії.

21. Алгоритм створення партійного осередку.
22. Засади внутрішньопартійної демократії.
23. Моделі внутрішньопартійної демократії (О. Нідермайер).
24. Сателітні непартійні структури.
25. Архітектура управління сучасною політичною партією.
26. Іміджеві характеристики політичних партій.
27. Традиційні джерела фінансування політичної партії.
28. Основні складові стратегічної концепції іміджу політичної партії.
29. Способи посилення іміджевих характеристик політичної партії.
30. Загальна характеристика основних напрямків діяльності політичної партії.
31. Правові засади створення та діяльності політичних партій в Україні.
32. Фінансування політичних партій в Україні.
33. Типологія сучасних політичних партій України.
34. Моделі українських політичних партій.
35. Політична платформа в стратегії і тактиці політичних партій.
36. Продукти інформаційно-аналітичних відділів політичної партії.
37. Фінансування «під кандидата» як метод ресурсного забезпечення.
38. Зміст «кризи партій та партійної демократії»: симптоми кризи.
39. Процес підготовки та ухвалення рішень у політичній партії.
40. Проблема співвідношення партійної ідеології та домінуючих стереотипів масової свідомості.
41. Технології управління партійними функціонерами.
42. Схема оптимального розподілу грошових коштів політичної партії.
43. Кампанія зі збору коштів на потреби політичної партії.
44. Приватне та державне фінансування політичних партій.
45. Політична партія як суб'єкт політичного іміджу.
46. Десятикомпонентна модель іміджу політичної партії.
47. Основні прийоми з нейтралізації політичних опонентів.
48. Критерії ефективності партійного іміджу.
49. Взаємовідносини політичних партій з громадськими організаціями.
50. Сучасна ідеологічна картина політики.
51. Правила проведення масових акцій.
52. Моніторинг інформації як підгрунття аналітичної діяльності партійної організації.
53. Проблема ресурсного забезпечення партії: умови її вирішення.
54. Характерні риси «нових» ідеологій.
55. Фінансування політичних партій в Україні.
56. Правове регулювання участі політичної партії у виборах в Україні.
57. Партійне будівництво в сучасній Україні.
58. Способи протидії контрагітації.
59. Ліберальна демократія як олігархія професіоналів.
60. Специфіка популістських партій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Малкин Е., Сучков Е. Политические технологии. – М. «Русская панорама», 2006. – 680 с.
2. Мейтус В.Ю. Политическая партия: стратегия и управление/ В.Ю. Мейтус, В.В.Мейтус. - К.: Эльга; Ника-Центр, 2008. – 400 с.
3. Обушний М.І., Примуш М.В., Шведа Ю.Р. Партологія: Навчальний посібник / За ред. М.І. Обушного. – К.: Арістей, 2006. – 432 с.
4. Партийне управління і вибори. Як розбудувати партію: посібник для політичних партій [Електронний ресурс] Режим доступу: [osf.org.ua>data>18.04.2012-2.pdf](http://osf.org.ua/data/18.04.2012-2.pdf)
5. Побудова ефективної політичної партії /упоряд. І.Підлуська, О.Грязнова, В.Замятін. – К.: Фонд «Європа ХХІ», 2003. – 288 с.
6. Радченко О. Технологія партійного будівництва: Теорія і практика / О.Радченко. – Луганськ: Райдуга, 2007. – 160 с.
7. Хесс Х. Практическая работа в партии. Справочное руководство: Справочник: Пер. с англ. – М.: Европа, 2005. – 160 с.
8. Herbut R. Teoria i praktyka funkcjonowania partii politycznych / Ryszard Herbut.- Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2002. – 224 s.

Додаткова

9. Анкерсмит Ф.Р. Эстетическая политика. Политическая философия по ту сторону факта и ценности / пер. с англ. Д.Кралечкина; под науч. ред. И.Борисовой; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 432 с.
10. Антемюк В.Д. Комунікаційний потенціал іміджу політичних партій [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://infkonf.org/antemyuk-vd-komunikatsiyniy-potentsial-imidzhu-politichnih-partiy/html>.
11. Ашкерев А.Ю., Бударрагин М.А. Основы теории политических партий. – М., 2007. – 264 с.
12. Головатий, М.Ф. Класи і партії: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 144 с.
13. Гонюкова, Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз: монографія / Л.Гонюкова. – К.: НАДУ, 2009. – 392 с.
14. Дзолу Д. Демократия и сложность: реалистический поход / пер. с англ. А.А.Калинина (предисловие, гл. I – IV), Н.В.Эдельмана (гл. V, заключение), М.А.Юсима (предисловие к русскому изданию)? Гос. ун-т – Высшая школа

- економики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 320 с.
15. д'Эйхталь Е. Алексис Токвиль и либеральная демократия: Пер. с фр. / Под ред. и с предисл. Н.И. Кареева. Изд. 4 – е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2021. – 160 с.
16. Дюверже М. Политические партии [Текст] / М. Дюверже; пер. с фр. – М.: Акад. проект, 2002. – 560 с.
17. Жижек С. Возвышенный объект идеологии / Пер. с англ. В. Софронов. – М.: Издательство «Художественный журнал», 1999. – 236 с.
18. Зульцбах В. Основы образования политических партий. – М.: Европа, 2006. – 312 с.
19. Игнаци П. Партии и демократия в постиндустриальную эпоху // Политическая наука. – 2010. – № 4.
20. Исаев Б.А. Теория партий и партийных систем: Учеб. пособие. – М.: АспектПресс, 2008. – 367 с.
21. Корабльова В.М. Соціальні смисли ідеології: Монографія / В.М.Корабльова. – К. ВАДЕКС, 2014. – 350 с.
22. Лещенко В.М. Особливості становлення української багатопартійності в умовах суспільної трансформації / В.М.Лещенко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – Вип. 1(10) – С. 22-28.
23. Меркотан К. Партії у системі політичного менеджменту / К.Меркотан // Сучасна українська політика: політики та політологи про неї. Спецвипуск: Політичний менеджмент. – 2008. – С. 118-126.
24. Мароко В.В. Періодизація партійного будівництва в сучасній Україні та формування партійних структур (1996-2009) / В.В.Мароко // Наукові записки історичного факультету Запорізького національного університету. – 2010. – Вип. 28. – С. 326-331.
25. Нідермайер О. Внутрішньопартійна демократія // Політичні партії в демократичному суспільстві. – К., 2001. – 126 с.
26. Основні процедури внутрішньопартійної демократії. Аналітичний огляд / Підготовлено С.Г.Конончук, О.А.Ярошем / Український незалежний центр політичних досліджень. – К., 2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ucipr.kiev.ua/userfiles/party_democracy2012.pdf
27. Острогорский М.Я. Демократия и политические партии. – М.: РОССПЭН, 1997. – 640 с.
28. Партійне законодавство та розвиток політичних партій в Україні – К.: НІСД, 2015. – 20 с.
29. Пелицио Р. «Картельная» партийная система [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.russ.ru/Mirovaya-povestka/Kartel-naya-partijnaya-sistema>.
30. Питання ефективної комунікації політичних партій з виборцями в контексті формування публічної політики: пріоритети розвитку / Ю.Тищенко, Я.Варивода, С. Конончук та ін. – К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2007. – 80 с.

31. Политическая имиджология / Под ред. А.А.Деркача, Е.Б. Перельгиной и др. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 400 с.
32. Постол, О.Є. Політичні партії як об'єкт політичної філософії / О.Є. Постол, А.А. Постол // Держава і право. Юрид. і політ. науки / голова редкол. Ю.С.Шемшученко, 2010. – Вип. 47. – С. 695-702.
33. Ребкало В.А., Шкляр Л.Є. Політичні інститути в процесі реформування системи влади. – К.: Вид-во НАДУ. – Міленіум, 2003. – 172 с.
34. Сморгунов Л.В. Сравнительная политология: Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения. – СПб.: Питер, 2012. – 448 с.: ил.
35. Фінансування політичних партій. – К.: «Молодіжна Альтернатива», 2004. – 56 с.
36. Шайгородський Ю. Багатопартійність і проблеми ідеологічної ідентифікації / Ю.Шайгородський, К.Меркотан // Політичний менеджмент. – 2006. - №1(16). – С. 176-182..
37. Katz R., Mair P. Cadre, Catch-All or Cartel? A Rejoinder // Party Politics. 1996. Vol. 2. № 4.
38. Katz R.A Theory of Parties and Electoral Systems. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1980.
39. Maisel L. Sandy. American Political Parties and Elections. Oxford University Press, 2007. – 190 p.
40. Michels R. Political parties. A sociological study of oligarchical tendencies of modern democracy / Robert Michels ; translated by Eden and Cedar Paul. – Kitchener :Batoche Books, 2001. – 266 p.
41. Ranney A. The Concept of party / A.Ranney // Political Research and political Theory. – Cambridge, 1968. – P. 10-15.
42. Sartory G. Parties and Party Systems. Vol. 1: A Framework for Analysis, Cambridge: Cambridge University Press, 1976.
43. Scarrow, Susan. Political parties and democracy in theoretical and practical perspectives. Implementing intra-party democracy / Susan Scarrow. – The National Democratic Institute for International Affairs. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.Accessdemocracy.org/files/1951_polpart_scarrow_110105.pdf